

Pro Familia

Stowarzyszenie Sędziów Rodziny

Pan
Władysław Kosiniak – Kamysz
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

W imieniu Stowarzyszenia Sędziów Rodziny „Pro Familia” przedstawiam postulaty, które w naszej ocenie wymagają podjęcia działań legislacyjnych celem poprawy istniejącego prawa.

Postulaty te wynikają z analizy prac konkursowych opublikowanych przez redakcję periodyku "Rodzina i Prawo", będącą współorganizatorem ogólnopolskiego konkursu sędziów rodzinnych. Konkurs odbył się pod patronatem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Pierwszy z postulatów legislacyjnych dotyczy potrzeby uzupełnienia regulacji Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*Dz. U. z 29 stycznia 2013r, poz.135*), które to zagadnienie pozostaje w kompetencji zarządzanego przez Pana resortu.

W pierwszej kolejności Stowarzyszenie zwraca uwagę na treść art. 35 ust. 1 powołanego wyżej aktu prawnego, który stanowi, że: „umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, z zastrzeżeniem ust. 2 oraz art. 58 ust. 1 i art. 103 ust. 2”. Ustawa w swej treści nie wyjaśnia, czy w sentencji postanowienia sąd powinien wskazywać formy rodzinnej pieczy zastępczej i indywidualizować osoby, które będą ją sprawować w stosunku do dziecka, którego dotyczy sprawa opiekuńcza.

Dobór rodzin zastępczych powinien być zindywidualizowany. Sąd opiekuńczy powinien kierować dziecko do indywidualnie oznaczonej rodziny, z uwzględnieniem indywidualnych cech i potrzeb dziecka oraz kwalifikacji konkretnej rodziny. Jeżeli rodziny zastępcze są powoływane do życia przez sąd w odniesieniu do dziecka, także gdy już istnieją obejmując pieczę inne dziecko (i to je różni od pieczy instytucjonalnej, bowiem instytucja może istnieć i bez dziecka), to nie ulega wątpliwości, że rodzice zastępczy są wskazywani *in concreto* w orzeczeniu. Art. 112⁵. § 1 k.r.o. traktuje jednakowo spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze mimo, iż funkcje tych ostatnich są nieco inne niż rodzin spokrewnionych. Powstaje tu pewna niespójność między ogólną regulacją kodeksową i powołanej ustawy, a podejściem ustawodawcy do rodzin zastępczych zawodowych w szczegółowych regulacjach tej ustawy, w świetle których zawodowe rodziny zastępcze są najpierw tworzone przez organ administracji, a potem umieszcza się w nich dziecko (por. np. art. 55 ust. 2).

Niemniej jednak to inne podejście nie jest odzwierciedlone w art. 112⁵ § 1 k.r.o., będącym ogólną podstawą tworzenia rodzin zastępczych i dlatego zasada konkretyzacji rodziny zastępczej *lege non distinguente* dotyczy także rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej. W konsekwencji musiałaby też dotyczyć rodziny pełniącej funkcję pogotowia opiekuńczego, mimo iż umieszczenie w niej dziecka wynikać będzie z potrzeby pilnego działania, a rozstrzygnięcie zapada zazwyczaj na posiedzeniu niejawnym.

Powstaje też pytanie, czy ta sama zasada konkretyzacji w świetle omawianego przepisu powinna dotyczyć także rodzinnego domu dziecka – sąd nie może go wprawdzie powołać (gdyż w świetle art. 60 ust. 1. powołanej ustawy rodzinny dom dziecka organizuje powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania), Ponieważ do umieszczenia w rodzinnym domu dziecka znajduje zastosowanie ten sam art. 112⁵ § 1 k.r.o., który dotyczy rodzin zastępczych, to wydaje się, że sąd powinien orzec o umieszczeniu dziecka w konkretnym rodzinnym domu dziecka (pod warunkiem, że taki został stworzony przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania).

Podobny problem występuje w związku z instytucjonalną pieczą zastępczą. Ustawa nie zawiera wskazania, czy sąd powinien określić formę instytucjonalnej pieczy zastępczej placówkę opiekuńczo – wychowawczą, regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną, czy interwencyjny ośrodek preadopcyjny, a jeżeli stosuje placówkę opiekuńczo – wychowawczą – określić jej konkretny typ: socjalizacyjny, interwencyjny, specjalistyczny – terapeutyczny lub rodzinny.

W projekcie nowelizacji k.r.o. opracowanym niegdyś przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego proponowana była norma, w świetle której, w orzeczeniu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo – wychowawczej sąd wskazuje rodzinę zastępczą lub typ placówki. W uzasadnieniu tej propozycji wskazano, że placówki opiekuńczo – wychowawcze tworzą ujednoliconą strukturę organizacyjną i dlatego sąd opiekuńczy może ogólnie postanowić o umieszczeniu dziecka w placówce przez wskazanie jej rodzaju (typu), pozostawiając organowi administracyjnemu jej wybór. W każdym razie nie zakładano, ażeby orzeczenie sądu ograniczało się tylko do stwierdzenia umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Art. 109 § 2 pkt 5 k.p.c. nie rozstrzyga definitywnie omawianej kwestii, choć wraz z regulacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*Dz. U. z 29 stycznia 2013r, poz.135*) oraz wydanym na jej podstawie Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (*Dz.U. z 2011 r. Nr 292, poz.1720*) zdaje się zmierzać w przeciwnym kierunku. Postanowienia tego Rozporządzenia odnoszące się do kierowania dziecka do poszczególnych form pieczy instytucjonalnej i typów placówek opiekuńczo – wychowawczych wskazują na kompetencje powiatów i samorządów wojewódzkich w tym zakresie. Postanowienia te można jednak rozumieć także w ten sposób, że w ramach dokonanego w orzeczeniu sądowym wskazania formy instytucjonalnej pieczy zastępczej i typu placówki organ administracji dokonuje jedynie wyboru konkretnej instytucji, która może przyjąć dziecko. Już choćby ze względów organizacyjno – technicznych sąd nie może wskazać konkretnej placówki opiekuńczo – wychowawczej, gdyż nie wiadomo, czy w danej placówce są miejsca, zwłaszcza, że ustawa limituje liczbę wychowanków w poszczególnych placówkach. Jednakże sąd orzekający w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej bada nie tylko kwalifikacje opiekuńczo – wychowawcze rodziców, ale także i okoliczności dotyczące osoby dziecka np. poprzez opinie RODK. Dlatego ma podstawy faktyczne do określenia formy pieczy

instytucjonalnej, a jeśli stosuje placówkę opiekuńczo – wychowawczą powinien nadto wskazać do jakiego typu placówki opiekuńczo – wychowawczej kieruje dziecko, przynajmniej wtedy gdy ma podstawy do przypisania dziecka do danego typu placówki, tzn. dysponuje szczegółowym materiałem dotyczącym osobowości i problemów wychowawczych dziecka.

Stowarzyszenie postuluje również, by treść art. 130 powołanej wyżej ustawy uzupełnić poprzez dodanie do grupy wymienionych podmiotów, z którymi koordynator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje konsultacji przy ocenie sytuacji dziecka, kuratora sądowego, który zazwyczaj posiada pełną wiedzę o rodzinie biologicznej dziecka.

Stowarzyszenie zwraca nadto uwagę na treść przepisu art. 109 §2 pkt 1 k.r. i o. zmienionego przez art. 201 pkt.2 lit. a) tiret pierwszy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*Dz. U. z 29 stycznia 2013r, poz.135*), który daje uprawnienie sądowi rodzinnemu – w sytuacji zagrożenia dobra dziecka – skierowania małoletniego do placówki wsparcia dziennego. Stowarzyszenie postuluje stworzenie tego rodzaju placówek, które są pożądane z punktu widzenia dobra dziecka i w wielu sytuacjach zapobiegłyby umieszczeniu małoletniego w pieczy zastępczej.

Powyższe kwestie nie są precyzyjnie regulowane przez prawo, co powoduje dowolność interpretacji, a zatem i niejednolitość orzecznictwa. W związku z powyższym wnosimy o pilne rozpatrzenie postulatów legislacyjnych Stowarzyszenia Sędziów Rodzinych „Pro Familia”.

Z poważaniem

Karolina Sosinska

Prezes
Stowarzyszenia Sędziów Rodzinych
Pro Familia